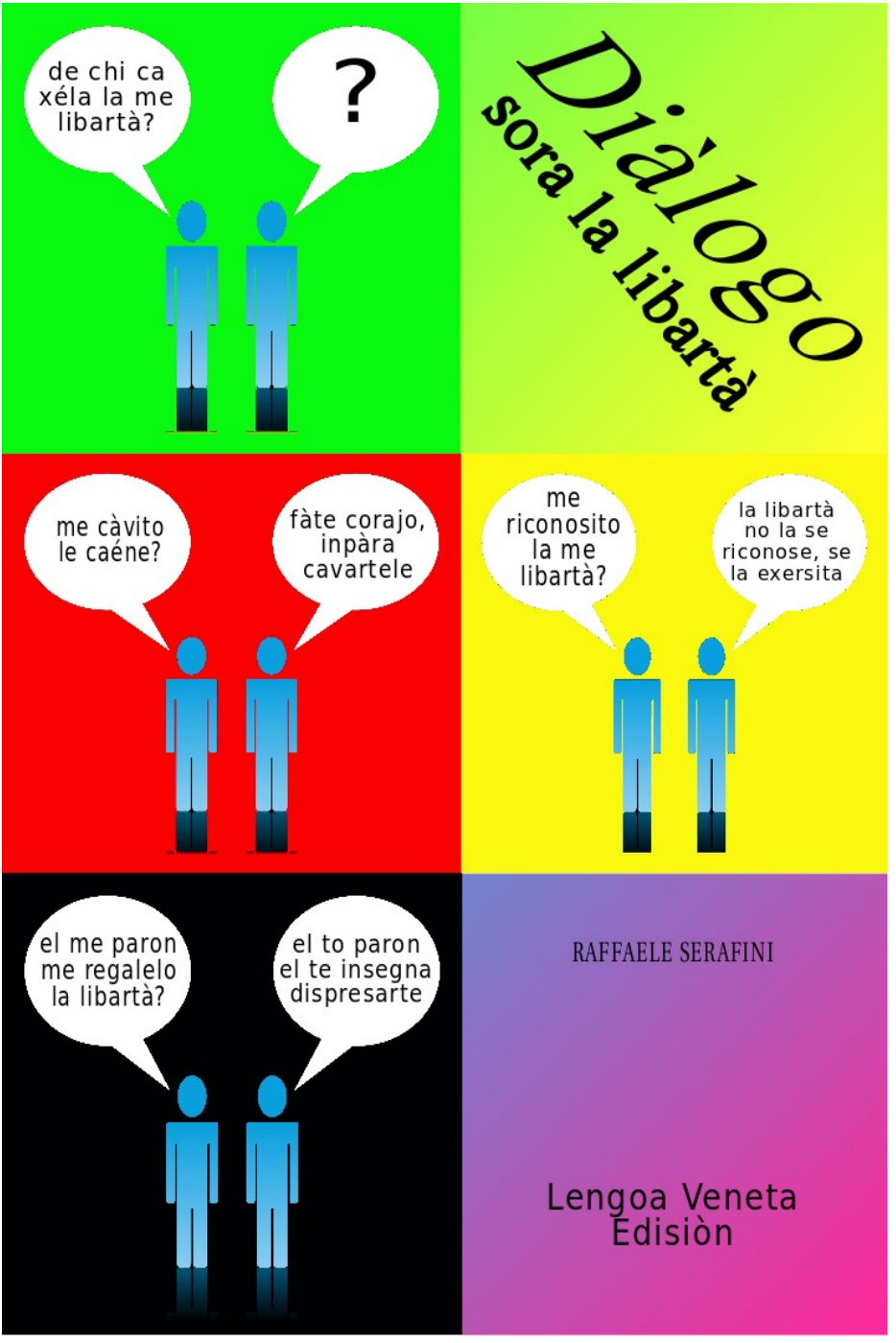
de chi ca xéla la me libartà?
?
Diàlogo sora la libartà
me càvito le caéne?
fàte corajo, inpàra cavartele
me riconosito la me libartà?
la libartà no la se riconose, se la exersita
el me paron me regalelo la libartà?
el to paron el te insegna dispresarte
RAFFAELE SERAFINI
Lengoa Veneta Edisiòn

Rafaele Serafini

Diàlogo
sora la libartà

ŁENGOA VENETA

Edisiòn

No a ghe xè copyrights e tute łe parte de sta publicasiòn łe pol èsar copià o invià co tuti i mexi, ełetroneghi o mecaneghi, anca fotocopie, rejistrasiòn, e anca ła pol èsar imagazinà sensa parmeso scrito de l'autor o dea caxa editora.

All rights are not reserved. All parts of this publication may be reproduced or transmitted in any form or by any means, electronic or mechanical, including photocopy, recording, or any information storage and retrieval system, withouth prior permission in writing from the publisher.

stanpà inte la Venesia

1° Edisiòn Disenbre 2013

A ghe dèdego sto dialogheto ai sciài , a chi ca el fa el sforso de catar el corajo de delibararse de le caene ca a xe rento la so mente.

NOTE DE SCRITURA

Łe regołe grafeghe, łe xè fasiłi e imedià, el ségno “C” a se lèxe [K] frente a o/a/u par exenpio : “a**cu**a“, “an**ca**”. Frente a e/i par exenpio se lèxe invése fà : “**ci**ào”, “**cé**xa”. La “CH“ tipega se lèxe fa in taliàn, par exenpio : “s**ch**ei”, “**Ch**éco”. Serte olte la “CH” la se scrìve ànca co “K” : “s**k**èi”, “**K**éko”

A “S” a vién doparà fà na sorda, par exenpio : “Go ma**s**a mistieri pa a te**s**ta”.

A “X” a xè doparà fà na sonora, par exenpio : “ca**x**a” o “**x**é”.

A “Z” a ga isteso vaeor fonetego de a “X”, par exenpio : “ca**z**a”, “A **x**è fasie tà**x**er”, el se podarìa scrivar anca : “ A **z**è fasie tà**z**er”.

La “J” la sostituise la scritùra gi/ge, par exènpio : “pro**jè**to”, “**Jijé**to”; la “J” la se pol lèxar fa la “J” de “**J**ohn” in inglexe o ànca fa in “**ye**s” inglexe.

A “Ł” tajà a raprexenta do varianti foneteghe, parchè ghe xè parti de el Veneto ca dixe : “**A** gaina magna **e** erbe” e altri invese dixè “**La** gaina la magna **le** erbe”. Cusita, pa respetar e do varianti serte volte xè scrivesto : “**Ł**a gaina la magna **ł**e erbe”. Mi, bona parte de le òlte dopàro la “L” normàl, asàndoghe el letòr l’opsion de lèxarla o mànco. E dòpie in Veneto no łe ghe xè.

No go vołesto èsar pedante fà on acadèmego, vanti tuto parchè go senpre vardà co sospeto chi ca el ghe insegna st’altri parlar puito, e pò parchè na lengoa ła ga da èsar descrivesta fa ła vien parlà e inte el modo pi fasie par tuti. Penso ca in stì oltimi sento ani, chi ca el

ga festo pì mal a ła nostra lengoa, a xè stà a nostra prexunsiòn masa granda. El me parèr el xè de scrìvar, parlar e pensar in Veneto, no vargognarse, e mołargheła de scrìvar sol ca poexie e memorie de sti ani. In Veneto podimo parlar de matemadega, de fiłoxofia, de storia, atuaità e de połitega...El letòr el podarà vèdar ca el testo el xè stà trà xò doparando dea nostra Lengoa varietà nove, vecie, e de parte difarenti de el Veneto, parchè a richesa de na lengoa a xè propio inte a so diversità; in sto modo a grafìa a xè sta doparà co libartà pròpio pa rèndar sta diversità. In sti oltimi àni, partìr da on sciàpo de xente, gà scuminsià la rivinsita e la riapropriasiòn de la nostra Lengoa, storia e coltùra. A semo drìo riapropiarse de la nostra identità e dignità de Pòpolo, ca a xè pi inportante ca fàr schèi.. I schèi va e vién, ma l'identità na olta perdesta a xé finìa.

INTRODUSION

A se trata de on dialogheto curto curto a ndo i tri protagonisti li raprexenta i tri stati de l'omanetà: "paruni", "sciài" e "omeni libari". Sto discorso a podemo aplegarlo anca pa i grupi, pa le coletività, pa i popoli vìtime de na sorta de sciaitù ca la xè de natùra psicolojega. La propaganda dei rejimi moderni, el raxentamento del sarvelo dei stati moderni ca ncora li pretende de ciamarse democrasie, li xè cusì forti, ca li inpedise a le màse fin de imajinar la libartà. El toalitarismo colturàl ca i nasionalixmi li produxe, el xè cusì forte ca non el parmete gnanca de imajinàr altri mondi, altre situasiòn. A se trata de na forma sutil de controlo de le menti. Tuto, ogni imajine, ogni son, ogni color, ogni scrita, ogni parola i xè produxesti e inoculà ai to sensi pa inpedirte de dubitàr.
El sciào moderno no el xé on òmo co le caéne de fero, el xè on òmo conformà, sciào de la moràl, sciào de la burocrasìa, sciào de le paure ca ghe vien inbrocà fin da bòcia. A ti sciào, tuto ga da farte pensar ca te si on òmo lìbaro, eco el vero ingàno, el vero iluxionixmo ca le tecneghe de consenso le xè bòne fàr. A xè proprio la capasità iluxoria, de controlo mental ca la rìva rabaltar la percesiòn de la realtà e la identifega le democrasie moderne, chele ca gavarisimo da ciamàr: "rejimi totalitari del pensiero".

Dialogo
sòra la libartà

S-CIAO: Sior Paron a so straco agro de sti feri ca i me liga le man, podarìselo mìa darme a libartà?

PARON: Ma va sta bon, ca sensa de mi a te morarisi da fàme.
Capisito o no lo capisito ca a so mi la mente ca la move i to brasi e la da on senso a la to existensa de pòro gràmo? Sensa la me coltura, sensa la me siensa, la me stòria e elocoensa, ti a no te existarisi.

S-CIAO: Ma mi a so bon movar le man sensa ca a me lo diga lu sior Paron. E so anca bon parlàr. El me càve ste caene par favor, ghe lo dimando col cor.

PARON: Ma ti no ghèto mìa capìo ca ti no te si gnanca bon star in pìe sensa de mi?

Ma lo capisito o no lo capìsito ca sa a no ghe fuse mi, ti a te sarìsi a carità?

S-CIAO: Sior Paron, tute sante parole, ma mi me par de esar bon far tuto da mi mi solo sensa de lu.
Mi a sto in pìe, mi a so bon far tuti i laori e li fàso sensa ca gnison me insegne o se lamente del me laoro, tuti i me paga isteso. El me dàga la me libartà.

PARON: Tute ciàcole! Ma ndo crìdito ndàr co la to lengoa? Te si on pòro ignorante. A sto mondo ghe vol xente ca sa parlàr, ca sa esprimarse fa mi. Ti no te si mìa catìvo, ma crèdame, sensa le me capasità a te ve ramengo.

S-CIAO: Mi a no digo mìa ca lu no el sìpia bòn, ma vorìa poder ndàr dreto pal me tròdo e farme na fameja, laorar co me sento e raposarme co vojo, sensa dimandar senpre el so parmeso.

PARON: Parchè no te bàstela la polenta ca te dò? E le scuele de a làte ca te me consùmi? Mi fin deso go senpre taxésto, e ti xò magnàr sensa gnanca ringrasiàr. Te màgni fa na luja e te ghe anca el coràjo de batàr càsa. Ludro svargognà!

S-CIAO: Ma me scùxelo sior Paron, me par ca el magnàr el sìpia el manco ca el ga da darme, co i servisi ca ghe rendo, in conto anca?

PARON: Senpre drìo lamentarse valtri sciài! E va ben go capìo, te daràve na feta de sopresa e do de pan, cusì te ghe la mòli ronparme el chitarìn, ma varda molarghela piànxar.

S-CIAO: Gràsie asé. A no vojo mìa mancarghe de creànsa, ma sàlo, mi no vòjo mìa on panìn in pì, mi a vòjo ca el me càve ste caéne e el me dàga na càrta ca xè scrivesto ca mi so lìbaro de far chel ca vòjo e ca no go pi òblighi verso de lu.

PARON: Che discorso fèto su, a xé da àni ca semo na gran fameja, cosa te gàlo saltà su? Stemo onii, ghemo da cooparàr, la nostra oniòn la xé sàcra, antiga e naturàl. Cùri e mòlaghela, va laoràr ca el sol el màgne e òre. Lavativo ingrato.

S-ciao el va so i canpi e drìo el tròdo el càta Lìbaro ca el se ga sentà so on sòco e el cànta fa na calàndra.

S-CIAO: Ciao Lìbaro. Beàto ti ca no te ghe parùni, mi a so chìve in caéne e ghe go péna dimandà a Paròn de cavarmele e de darme el sertifegà de libartà, ma el me ga péna dìto ca no xé pusìbile.

LIBARO: Che òstia sìto drìo dir? Ma sito drìo vegnèr mòna? Varda ca le man da le caéne te pol cavartele da ti ti solo, no te ghe mìa de bexogno de Paròn ca te le càve.

S-CIAO: Còsa dixito?

LIBARO: Ma si, tìra na s-cianatinela, dài, tìra le man ca le se delìbara co gninte.

S-CIAO: No, e se dòpo Paròn me véde sensa caéne? I pensarà ca a so on soversivo, on brigante.

LIBARO: Ti càvatele, no sta ver scàga.

S-CIAO: Ma no so bon, no me le go mài cavà. E se dopo mòro? Fàme sta carità, càvamele ti, a te lo dimando in xenòci.

LIBARO: Ma se te le càvo mi, a no te saré mai bon cavartele. O capisito? Te ghe da inparàr delibararte co le to man.

S-CIAO: Marìa vercola! E se dòpo Paròn me le mete su da nòvo?

LIBARO: Justo, sa el pròa rimetartele, ti te ghe da inparàr ricavartele da nòvo. E te seviti cavartele fin ca a ghe pàsa la spìsa.

S-CIAO: Ma go paùra, còsa me faràlo?

LIBARO: Lòra, a no xé mìa ca no te si bon cavarte le caéne, ma a te mànca el coràjo!

S-CIAO: E dòpo sa Paron el me ordena de ndàr laoràr e darghe i schèi del me laòro, cosa pòsoli fàr?

LIBARO: Senplise e ciàro fa a làte, no te ve laoràr par lu e i schei del to laòro te te li tien tùti.

S-CIAO: Dixito?

LIBARO: Vàrda ca go festo cusìta anca mi. A me go cavà le caéne e co el me dàva ordeni no lo go scoltà, e co el me dimandava i schèi no ghe li go pi dà. El ga sigà, el me ga minasà, ma còsa podevelo far? El se ga cuxinà rento el so tocio.

S-CIAO: Sèto, ca i contava stòrie de sti àni ca vegnea l'orco tor chi ca se cavaa le caéne.

LIBARO: Tùte storiete, tuti spaurasi pa i panpani.

S-CIAO: Ma dòpo chi me daràlo da magnàr?

LIBARO: Ma co i schei e col to laòro, te te cronparè ti el magnàr, e te podarè cronpar tute le soprese e saladi ca te vol, sensa far la carità e incontentarte de on panin al di e la polenta vecia tocià so a làte. E te podarè maridarte, farte na càxa, na fameja e cantar fa mi ca no go parùni e no servo gnisòn fòra ca mì.

S-CIAO: Ciò, ma Paron el me ga dìto ca mi a no so bon parlàr, ca so on bon da gninte e inbriagòn, e anca ca a so sta sol ca fortunà catar lù ca el me ga rancùra. El me ga dìto ca sensa

de lu a sarìa xà sòto tera moresto da fàme o negà rento na ròsta.

LIBARO: Lo sèto ca ai puteli i ghe conta le storiete de strìe e spìriti pa spaurarli, cusì lori i sta buni e i tàxe?
E pò, no te vorè mìa ca Paròn el te dìga ca te si brào, ca sensa de ti el morirìa de fàme e ca sensa de ti el sarìa lu on pòro can?
Ma ghe rìvito ca chi ca cronpa dispresa?
Figurate sa el te dixea ca te vàli calcosa, te te gavarìsi ingalà de colpo e lu el sarìa resta sòlo de bòto.

S-CIAO: Bon, speta ca tìro le caene.
Ciò le xé vegneste via suito, a no credeva ca a sarìa sta cusì fàsile cavarmele. Te ghevi raxòn, a xèra na monàda ma no ghe ghevo mai pensà farlo da solo.
O seto parò ca deso a me sento ca me manca calcosa fa el can co i ghe cava el colar e lo serca dapartuto? Deso ca no go le caene a me par ca me manche calcosa.

LIBARO: I te ga cusì costumà co le caene, ca deso te te vargogni fin verte delibarà, fa co te te cavi le mudande. Ma ricordate ca ghe nasemo tuti sensa.

S-CIAO: Vèro. Me ghevo fin afesionà a le caene e no me ne inacorxevo gnanca, ma deso me sento pi lixero.

LIBARO: Bon, deso va, te si on òmo lìbaro.

S-CIAO: Speta, speta, a me manca na ròba.

LIBARO: Còsa?

S-CIAO: Paròn el ga da darme el sertifegà de libartà. El ga da darme lu on tòco de carta co scrivesto ca so lìbaro. A go da sentarme in tola co lu dimandarghe el stanpìn sol toco de carta.

LIBARO: Còsa dìxito su cojon ca no ti si altro?

S-CIAO: Ma sensa sto tòco de carta, fa fàsoli far vedar ca a so lìbaro?

LIBARO: A te si on òco. A no te credarè mìa ca lu el te dàga anca a licensa de libartà? Lu no el te darà mài gninte. La libartà la xè toa e basta.

S-CIAO: Ma mi ghe la pàgo sta carta. Sa el vol, a laoro par lu altri 10 ani, ma basta ca me la dàga.

LIBARO: Ti te si inbatunìo.
Ti a Paron no te ghe da darghe na tega, ansi sarìa lu ca el ga da darte i schei de tuti i ani ca el te ga tignisto e sfrutà fa on sciào.
Svegliate pandolo!

S-CIAO: Ma lòra a ndo xèlo scrivesto ca mi a so lìbaro?

LIBARO: La libartà la xè toa, no ocor gnison tòco de carta o stanpìn, la libarta te te la ghe tolta e te ghe scominsià exersitarla in chel momento ca te te ghe cavà le caene e ca te ghe capio ca le pexaa. Mi so testimone, faghelo vedar anca a st'altri.
Va vanti cusì, la libartà te la rivendichi e te la coltivi ogni di co le to asiòn.

S-CIAO: Grasie, a te me ghe delibarà de on pèxo. Te si on amigo.

LIBARO: No S-ciao, te te ghe delibarà ti de le caene de fèro, e pi de tuto te te ghe delibarà de le caene invixibili de la paura e de l'ignoransa, ca le xe pi pexanti del piombo.
Ciao stame puito.